

EFFE BOMEN

Dick de Jong

Het is vandaag (de datum dat ik dit schrijf) 7 juni 2023. Er zijn zoveel zaken waar ik over zou kunnen en willen schrijven. Toch beperk ik mij tot wat ik vandaag in het museum heb aanschouwd. Sinds een kleine week mag ik de functie van directeur ad interim uitoefenen. Omdat er nogal wat werk ligt ben ik vanmorgen al bijtijds naar Binnendams gereden. De post gesorteerd, een stapel overschot (spullen waar ik toen niet aan toe kwam) van vorige week opgeruimd en wat zaken herschikt. Inmiddels waren er leden van de Expositiecommissie gearriveerd voor het inrichten van de zomerexpositie. Ook mannen van het onderhoudsteam arriveerden, om het grote werk en de technische kant van de expositie mogelijk te maken. Er moest verf worden besteld en... gehaald, plexiglas platen worden besteld (waarvan de helft niet direct op voorraad was), van alles overal vandaan worden gehaald. Veel gebel en nog meer geregeld. Rond de middag kwam een levensgrote vrachtauto de zonnepanelen en toebehoren brengen. Gelukkig was het woensdag en kwam 's middags het onderhoudsteam. Die gingen meteen aan de slag met het treffen van voorzieningen om het plaatsen van de panelen op het zich dicht bij de sloot bevindende dak te kunnen aanbrengen. Intussen heb ik de facturen betaald, weer een stapel papieren geruimd en nog veel meer gedaan. De dag zit erop voor ik er erg in heb.

→ OPEN DAG MODELBOUW OP 19 AUGUSTUS 2023

AFSCHEID VAN DIRECTEUR ALIDA

INLEIDING

Kort voor het bereiken van haar 68e leeftijd ging Alida Ambachtsheer met pensioen. Na een druk en bewogen leven als directeur van Museum De Koperen Knop wilde ze nog wat anders gaan doen. Want alleen maar 'pensioen houden' is niets voor haar. Intussen had ze al twee jaar aan haar carrière toegevoegd, omdat het bestuur haar graag wilde houden. Maar nu de bestuurlijke organisatie was veranderd in een kleiner en daardoor veel krachtiger bestuur (samen met de Raad van Advies 6 personen), was daar toch het moment aangebroken. Dinsdag 6 juni 2023 was de dag van het afscheid. Het enige dat Alida zelf vooraf te horen had gekregen was de datum en het tijdstip waarop ze in Restaurant Kampanje werd verwacht.

Alida bezoekt graag andere musea.

IN DE OCHTEND

Daar zaten in een overvolle grote zaal de vrijwilligers en voormalige vrijwilligers te wachten om haar een welkomstlied toe te zingen. Vervolgens kreeg Alida de gelegenheid om alle tafels langs te gaan voor een praatje. Voordien was er al genoten van koffie met gebak en was er aansluitend een drankje met een hapje. De ochtend was veel te snel voorbij. Alida had lang niet iedereen kunnen spreken, waar wel volop genoten van de talloze contacten van toen en nu. Twee vrijwilligers van het eerste uur, Piet Boer en Jaap van Houwelingen, overhandigden een cadeaucheque, het resultaat van het op de uitnodiging afgebeelde envelopje. Dat komt goed uit, want Alida is altijd wel voor iets aan het sparen.

Eerder had Liesbeth Leenman een gedicht voorgedragen en Jopie Trapman hield een verhaal over de museale levensloop van Alida, die tenslotte zelf aan het woord kwam met haar bedank-speech. Daarna kwam er een einde aan het ochtendprogramma. Er volgde een lunch met familie en bestuur, die dankzij het mooie weer buiten kon worden genoten.

IN DE MIDDAG

Intussen was de grote zaal van Kampanje alweer volgestroomd. Dit keer met relaties, vrienden, bekenden en tal van anderen met wie door Alida was samengewerkt. Achtereenvolgens waren er sprekers. Allereerst de wethouder van Cultuur Jan Nederveen, toen Jaap Tromp, vriend en politiek mentor. Als voorzitter van de Stichting Museum De Koperen Knop kreeg Kees Commijs het woord. Haar speciale vriend Kim Putters had ook graag gekomen maar was zakelijk verhinderd en daarom in een hartverwarmende videoboodschap aanwezig. Jan Timmer sprak namens de Stichting Eigenaren van De Koperen Knop en Peter van Wijngaarden namens de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam. Tenslotte kwam burgemeester Dirk Heijkoop aan het woord, 'aangelijnd' met ambtsketen. Na lovende woorden voor Alida vanwege haar toewijding voor de plaatselijke en regionale culturele samenleving overhandigde de burgemeester tot ieders verrassing aan Alida de Gemeentelijke Erepennning van Hardinxveld-Giessendam overhandigde. Alida sloot af met een woord van dank.

TENSLLOTTE

Het was een waardig afscheid van directeur Alida Ambachtsheer, die na 35 jaar Museum De Koperen Knop achter zich laat. Aan een opvolging wordt gewerkt en Alida heeft al die 35 jaar het volste vertrouwen gehad in het feit dat alles een keer goed komt. Ook het vinden van een geschikte opvolger.

De formidabele organisatie van de hele dag kwam voor rekening van Anne-Marie Verhagen, Edith van der Hoogt, Ad van Herk en Daaf van Wijngaarden en fotograaf Erika Adriaanse.

Aandachtig luisterden de aanwezigen naar de speeches.

Alida spreekt een woord van dank uit.

Mahdi en Maryam waren verhinderd en nemen zo afscheid.

Burgemeester Dirk Heijkoop reikt de erepenning uit.

POP-UP BIJ CULTURELE DAG 2023

Ter gelegenheid van de culturele dag in Hardinxveld-Giessendam was in het museum een pop-up expositie van zes plaatselijke beeldend kunstenaars. In winkels en dergelijke waren doeken met textiele object van het museum te zien.

HET DETECTIVESPEL 2023

Ook deze zomer kan in Museum De Koperen Knop een detectivespel worden gespeeld. Zoals intussen traditie is geworden sluit dit aan bij de expositie en die gaat over 'poppenhuizen en meer miniatuur'. Zoals de bezoekers in de praktijk zullen ervaren dat de expositie iets is voor mensen van alle leeftijden, zullen ze ook merken dat het spel boeiend is voor jong en oud. Wat is er gebeurd? In de expositie is een lege plek ontdekt. Daar staat nu een foto, omdat het echte poppenhuis dat er hoort te staan, een berghut, is verdwenen. Ga maar in de expositie kijken! Waar is die mooie berghut uit Oostenrijk nu? Wie heeft hem gestolen en waar is hij gebleven? Dat weten we niet. Maar de dief of de dieven hebben wel hun sporen achtergelaten.

OPSPORING VERZOCHT

KLEIN BEHUID

In het museum staan kleine huisjes

Een van de kleine huisjes is zoek geraakt... Misschien wel gestolen! Help mee om deze te vinden, vraag bij de balie een deelnameformulier en ga op zoek naar de codes.

14 juni t/m
2 september
2023

gratis deelname

DETECTIVESPEL 2023

In alle vertrekken van het museum en ook buiten staan leuke kleine woningen die met het thema 'kleinbehuisd' (dat is: wonen in een heel klein huis) te maken hebben. Bij die kleine woningen hebben de dieven codes achtergelaten. Met behulp van die codes kan de berghut terug worden gevonden. Bij de balie van het museum is een formulier verkrijgbaar, met verdere informatie. En als alle codes zijn gevonden kan de berghut worden opgespoord. Als dat bij de balie wordt medegedeeld, is er een kleine beloning.

SCHENKING

Dit prachtige exemplaar zal eerst goed worden geconserveerd en gerestaureerd voor het aan het publiek kan worden getoond.

Opnieuw is het museum de afgelopen tijd verblijd met tal van schenkingen. Veelal zijn daar bijzondere zaken bij. Een daarvan willen we graag nader uitlechten. Het hiernaast afgebeelde achterkrat van een boerenwagen. Deze komen in talloze uitvoeringen voor, soms eenvoudig en mooi gehoutverfd, maar vaak ook voorzien van edel schildering. Met die schildering lieten de boeren destijds zien hoe kapitaalkrachtig ze waren. Want ze hadden genoeg geld om een dure schilder opdracht te geven een beschildering te maken. Ook de opdrachtgever van de schildering hiernaast zal tot die categorie hebben behoord.

TIJDELIJK DIRECTEUR

Al geruime tijd is het bestuur samen met de Raad van Advies (verder samen 'bestuur') bezig met het vinden van een geschikte kandidaat voor de per 1 juni jl. vrijgekomen functie van directeur-bestuurder. Dit blijkt geen eenvoudige zaak. Alleen al het geplaatst krijgen van een advertentie blijkt lastig. Het aantal reacties dat daarop uiteindelijk volgde is mager.

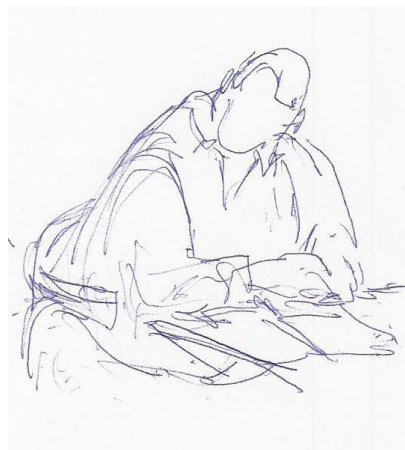
Op dit moment is de situatie binnen het museum anders dan toen het wervingsproces begon. Zo heeft er al een bestuurs-transitie plaatsgevonden. Het hierbij ontstane kleinere bestuur blijkt heel doelmatig te functioneren, waaruit wordt geconcludeerd dat de juiste weg is gekozen. In navolging daarvan is besloten eerst de interne organisatie van De Koperen Knop goed in beeld te krijgen en pas daarna op zoek te gaan naar een nieuwe directeur-bestuurder.

Hierbij wordt gedacht aan het zoveel mogelijk aansluiten bij de bestaande situatie. Het proces van werving start daarom opnieuw, wat vertraging betekent. Maar bij De Koperen Knop geldt altijd al dat kwaliteit belangrijker is dan snelheid. Het bestuur is van mening dat de nodige zorgvuldigheid geboden is.

Het bestuur heeft besloten uit haar midden als tijdelijk directeur Dick de Jong te benoemen, die als zakelijk directeur de lopende zaken verzorgt.

Alida Ambachtsheer heeft toegezegd zolang dit wenselijk is na haar pensionering zich te blijven bezighouden met: het collectiebeheer, het voorzitterschap van de expositiecommissie en de vrijwilligerscoördinatie. Zij heeft hierin een aansturende taak

De afspraak is gemaakt dat deze tijdelijke situatie voorlopig tot hooguit 31 december 2023 gaat duren.

OVERGANG REGISTRATIESYSTEEM OBJECTEN

Omdat de eerste taak van een museum het verzamelen van een collectie is, is het in beeld brengen wat die collectie precies inhoudt een belangrijke zaak. Al kort na de start van het museum in 1989 is gestart met de objectregistratie. De keuze viel daarbij op het programma AdLib, dat feitelijk was ontwikkeld voor bibliotheken, maar in de loop van de tijd sterk uitgebreid om er ook andere registraties in te kunnen verwerken.

Echter per 1 januari aanstaande wordt AdLib niet langer ondersteund. Dit betekent dat wij over moeten naar een ander systeem. Na heel lang wikken en wegen is daarbij gekozen voor Axiell. Alles (in theorie), maar wel heel veel (in de praktijk) kan een op een worden overgezet.

Dezer dagen kreeg een aantal van de museumvrijwilligers een heel enthousiaste mail van Rike Dankers, met de melding: 'Wij zijn over'. Dat was een heel goed bericht. Maar natuurlijk lopen we (Axiell en ons museum) nu tegen fouten en foutjes aan. Rike gaat zich daarin onder meer samen met Lennie van den Bout verdiepen en ook anderen worden hierbij gevraagd.

En dan zijn wij er nog niet. Het toevoegen van informatie aan de objecten is een blijvend iets. Zo is Annelies Batenburg onder meer bezig met het beter gebruiksvriendelijk maken van de informatie voor de verschillende doelgroepen. Hier volgt een voorbeeld.

LOKEEND

± 1920

Inventarisnummer 0731

Een lokeend is een oorspronkelijk in hout uitgevoerde eend of andere watervogel.

Deze werden in het veenweidegebied door de kooikers en de boeren gebruikt om er wilde eenden mee te lokken. Meestal gebeurde dit in eendenkooien, maar als die ontbraken ook wel in sloten, vlieten en plassen.

De houten namaakeenden trokken wilde eenden aan, die dan neerstreken op het water waarin de lokeend dreef. Vervolgens werden ze dan door andere eenden de vangpijp (van de eendenkooi) ingeleid en uiteindelijk gevangen.

De boeren, die bijna altijd wel een geweer hadden, schoten de aangevlogen eenden vaak met hagel.

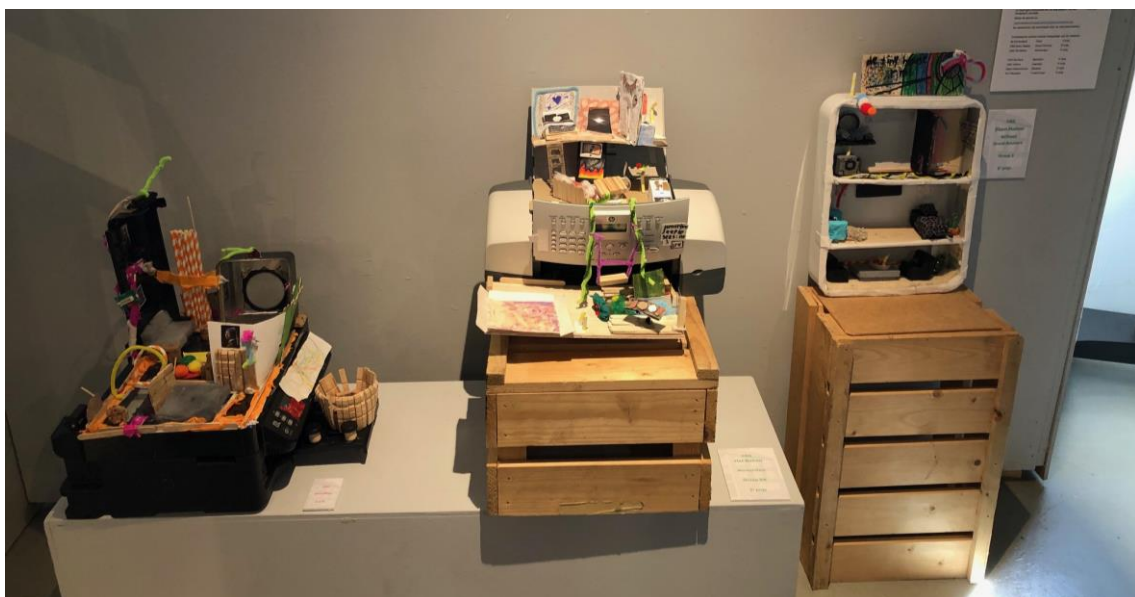
Dat was een aantrekkelijke bijverdienste voor menige boer.

Er waren verschillende soorten lokeenden, soms heel natuurgetrouw beschilderd (hoe meer ze op echte leken, hoe meer wilde eenden zich er omheen verzamelden, maar ook wel erg grofmatige, die alleen qua contouren op een eend leken.

Rond de Tweede Wereldoorlog kwamen er ook kurken lokeenden en nadien veelal exemplaren van kunststof.

EXPOSITIE POPPENHUIZEN EN MEER MINIATUUR

Woensdag 14 juni 2023 opende in Museum De Koperen Knop een nieuwe expositie, getiteld Poppenhuizen en meer miniatuur. Op deze zomerexpositie is van tal van bruikleengevers een bijzondere collectie specifiek speel- en verzamelgoed bijeengebracht. Poppenhuizen zijn niet alleen boeiend voor meisjes, ook jongens kunnen in deze genderneutrale tijd naar hartenlust komen genieten van alles wat er te zien en te beleven is. Ook zijn er speurtochten en staat in de expositie een groot speelhuis.

De drie apparatemenen, die in de prijzen zijn gevallen.

Ook dit jaar is aan de zomerexpositie een techniekwedstrijd gekoppeld. Tal van scholen uit de wijde regio zijn door School & Bedrijf uitgenodigd om mee te doen en een aantal hiervan hebben hieraan gehoor gegeven. De opdracht van de - dit jaar voor de derde keer gerealiseerde wedstrijd - was: maak van oude apparaten een appartament, een benaming voor een kruising tussen een apparaat en een appartement. Na de beoordeling door techniekmeesters kwamen als winnaars naar voren: 1 De Bolderik te Hank, 2 Eben Haëzer te Groot-Ammers en 3 Het Bakken te Werkendam. Zij kregen een bedrag ter eigen besteding en een miniatuur prijsbeker. Alle winnende objecten maken deel uit van de expositie.

Tijdens de opening, die na de prijsuitreiking plaatsvond.

Poppenhuizen en meer miniatuur is een echte zomerexpositie, voor mensen van alle leeftijden. Dus voor het hele gezin. Op de expositie is heel veel uniek materiaal te zien, rondom het thema poppenhuizen. Deze bevat veel meer objecten dan alleen poppenhuizen. Ook andere speelhuizen, werkplaatsen, kleine kamers, winkeltjes, heel veel klein meubilair, allerhande kleine modellen en nog meer dat de bezoekers verast zal doen staan. Te veel om op te noemen, dus kom allemaal zoveel mogelijk kijken en vooral genieten. En breng anderen mee. Voor de kids (en ook voor de ouderen interessant) is er het detectivespel, dat bij het onderwerp van de expositie aansluit. Er zijn speurtochten, kleurplaten en een speelhuis in de expositieruimte. De expositie loopt door tot en met 2 september 2023.

Boven foto's van de opening en onder bewonderen 'de Pauwenhof' van poppenhuismaakster Jacomine Mink.

'TOEN KON JE EEN BABY NOG GEWOON PLUKKEN'

INLEIDING

Ooit waren de Ansichtkaarten van hartveroverende baby's met aparte oorsprong razend populair. Ze verbeelden dat baby's gebracht werden door een vis, gegroeid in een roos of gekocht op een boerderij. Over dat soort kaarten is een boek verschenen van Tammo Schuringa: *Verrukkelijke baby's - de geboorte in kaart gebracht* (Atlas Contact 160 blz. € 24,99).

ANSICHTKAART

De eerste Ansichtkaart zoals wij die kennen - voorop een afbeelding, achterop het adres - verscheen in 1889 ter gelegenheid van de Wereldtentoonstelling in Parijs. Het was een ingeving van de Franse krant *Le Figaro*, die 300.000 kaarten liet drukken met daarop een gravure van de Eiffeltoren, dé eyecatcher van die Wereldtentoonstelling. De kaart was te koop aan de voet van de toren. Dat was zo'n succes dat op alle drie de verdiepingen brievenbussen kwamen: dan kon je hem gelijk posten.

VERZAMELEN

Ook zo'n kaart vond kunstenaar en docent Tammo Schuringa (61), die misschien wel 50.000 Ansichtkaarten heeft verzameld sinds hij in 2012 zijn eerste Ansichtkaart kocht op het Amsterdamse Waterlooplein. „Het is verslavend, ben ik bang. Je ziet steeds iets nieuws en dan denk je: hé, die heb ik nog niet.”

Het werd (en wordt) hem ook wel makkelijk gemaakt. Na het Waterlooplein in Amsterdam ging hij nog naar de *Marché aux Puces* in Parijs, maar veruit de meeste kaarten kocht hij online op de van oorsprong Franse verzamelaarswebsite *Delcampe.net*. Daar zijn 60 miljoen oude Ansichtkaarten te koop. „En dan kun je er één bestellen, maar ze kunnen er natuurlijk ook tien voor je in een envelop stoppen.”

GOUDEN EEUW

De kaart uit 1889 van *Le Figaro* droeg die geschiedenis nog met zich mee: de kaart moest worden beschreven aan de kant van de gravure, het was niet toegestaan aan de kant met het adres. Dat veranderde in 1902 met de komst van de *divided back*, de 'gesplitste achterkant' met links van een verticale streep ruimte voor tekst, rechts voor het adres. Zo kon voortaan de illustratie onbeschreven blijven.

De 'Gouden Eeuw van de Ansichtkaart' (Schuringa: „De term is niet van mij, ik kwam hem voortdurend tegen”) besloeg zo'n twintig jaar. Tussen 1900 en 1918 werden miljarden kaarten verstuurd, „in 1905 wereldwijd 7 miljard”. Het waren kaarten van steden, badplaatsen en landschappen, van acteurs, actrices en operasterren, zeppelins, schepen en treinen, politieke en historische afbeeldingen, wenskaarten vol fauna en flora, kaarten van

kunsthistorische werken, verliefde stelletjes en kinderen. En duizenden variaties hartveroverende baby's: ze groeiden in kolen, rozen en bomen, verplaatsten zich in boten, auto's of luchtballonnen, spoelden aan in rietkragen, kropen uit paaseieren, waren te koop op babyboerderijen.

TROSJES BABY'S

Op die manier, staat in het boek, verdoezelden de babykaarten de biologische feiten, die in die tijd vooral een gevoel van schaamte opriepen. Behalve met veel humor deden ze dat ook met een beroep op oude volksverhalen, waarin bij de geboorte van baby's water (put, rivier, molen), lucht (ooievaar, vlinder) en aarde (boom, kool, bloem, steen) een belangrijke rol speelden. Zulke verhalen waren ook praktisch: de baby was ergens in de buurt gehaald of gevonden. Er waren 'kinderbomen' in Amsterdam, Zwolle, Slochteren, Overveen, 'kinderputten' in Groningen, Deventer, Almelo, 'kindermolens' in Koog aan de Zaan.

De babykaarten gingen met die verhalen aan de haal. Ze toonden aanstaande ouders zittend onder bomen met trosjes baby's, kolen met babyhoofdjes rapend in een veld, emmers met baby's ophalend uit een waterput.

Ze waren ook overal te koop, bij krantenkiosken, in daarvoor geopende winkels, bij speciale verkopers op treinstations. En ze trokken de aandacht, in een tijd dat kranten nauwelijks beeld bevatten en tijdschriften schaars waren. Bovendien gingen steeds meer mensen ze verzamelen, er kwamen cartofiele clubs en verenigingen. „Sommige bronnen beweren zelfs dat de helft van alle geproduceerde kaarten regelrecht in het verzamelalbum terecht kwam”, aldus het boek.

VEROUDERD

Het einde van de Eerste Wereldoorlog luidde het einde in van de 'Gouden Eeuw van de Ansichtkaart'. Mensen hadden wat anders aan hun hoofd dan het onbezorgd versturen van kaarten. Maar vooral werd de kaart als communicatiemiddel ingehaald door radio en telefoon. Niet dat ze verdwenen, er worden nog altijd miljoenen kaarten verstuurd. Waarbij de Eiffeltoren, aldus Le Figaro, na zonsondergangen wereldwijd de meest geliefde afbeelding is gebleven: 5 miljard keer afgedrukt sinds 1889. Rest de vraag wat mensen elkaar schreven op die babykaarten. Werden ze verstuurd als geboortekaartje? Of om te vertellen dat iemand zwanger was? In het boek staan alleen de voorkanten afgebeeld, niet wat er op de achterkant staat. Tammo Schuringa: „Het zijn vaak wisselwasjes als: leuk dat je langskwam, ik hoop je snel weer te zien. De kaarten waren vooral grappig bedoeld, met gekke situaties waar je om moest lachen.”

En ze mogen dan meer dan honderd jaar oud zijn, uit de tijd vindt hij ze niet. „Ik denk dat ze ons een spiegel voorhouden. Vooral de bébés multiples laten zien hoe we van het leven kunnen genieten, door er alles uit te halen wat erin zit.”

Opnamen voor de komende najaarsexpositie.

Twee tabakspotten uit de museumcollectie in het klein.

COLOFON:

Redactie : Dick de Jong.
Assistentie : Alida Ambachtsheer, Edith van der Hoogt-Drinkwaard,
John Tomey en (verzending) Anne-Marie Verhagen.
Foto's : Erika Adriaanse, Alida Ambachtsheer, Dick de Jong,
Ewoud Klop, John Tomey e.a..

Voor deze uitgave zijn o.m. teksten van derden gebruikt. Als iemand meent dat hierbij de kopierechten zijn geschaaft kan er contact worden opgenomen met de redactie.

AFMELDEN VOOR ONTVANGST:
DIRECTIESECRETARIAAT@KOPERENKNOP.NL

MUSEUM DE KOPEREN KNOP
het cultureel en historisch
centrum in de alblasserwaard

Binnendams 6 | 3373 AD Hardinxveld-Giessendam | 0184-611366
Directeur a.i. Dick de Jong | 06-228445889 | dinsdag-donderdag 9.00-12.00 uur
www.koperenknop.nl | koperenknop@koperenknop.nl | bank nl93rabo0395001005
open: di t/m vr 13-17 uur en za 11-17 uur – juli+augustus ook ma 13-17 uur.
groepen e.d. ook daarbuiten

QUOTE: Als we goed om ons heen kijken is er altijd wel iets te bewonderen.